

BIBLIOTEKET

BIBLIOTEKSPLAN

BODENS KOMMUN

INNEHÅLL

INLEDNING	3
OMVÄRLDSANALYS AV KOMMUNEN	3
<i>Geografiskt läge</i>	<i>3</i>
<i>Befolkning och boende.....</i>	<i>3</i>
<i>Arbete och näringsliv</i>	<i>3</i>
<i>Kulturliv och kulturinstitutioner.....</i>	<i>4</i>
<i>Hälsovård och social verksamhet.....</i>	<i>4</i>
<i>Skolor.....</i>	<i>5</i>
<i>Vuxenutbildning och livslångt lärande.....</i>	<i>5</i>
<i>Integration och näringslivsutveckling</i>	<i>6</i>
NULÄGESBESKRIVNING AV KOMMUNENS BIBLIOTEKSVERSAMHET	6
<i>Folkbiblioteket.....</i>	<i>6</i>
<i>Barn- ungdomsverksamhet</i>	<i>7</i>
<i>Social verksamhet.....</i>	<i>8</i>
<i>Vuxenutbildning, integration och näringslivsutveckling</i>	<i>9</i>
<i>Skolbibliotek.....</i>	<i>9</i>
INVENTERING OCH ANALYS AV KOMMUNENS BIBLIOTEKSBEHOV	11
FOLKBIBLIOTEKET	11
<i>Biblioteksverksamheten allmänt</i>	<i>11</i>
<i>Barn- och ungdomsverksamhet</i>	<i>13</i>
<i>Social verksamhet.....</i>	<i>14</i>
<i>Vuxenutbildning och livslångt lärande.....</i>	<i>15</i>
<i>Integration och näringslivsutveckling</i>	<i>16</i>
SKOLBIBLIOTEKEN	16
VISIONER OCH MÅL	18
FOLKBIBLIOTEKET	18
<i>Övergripande mål.....</i>	<i>19</i>
<i>Barn- och ungdomsverksamhet</i>	<i>19</i>
<i>Social verksamhet.....</i>	<i>20</i>
<i>Vuxenutbildning, integration och näringslivsutveckling.</i>	<i>20</i>
SKOLBIBLIOTEKEN	21
<i>Mål för skolbiblioteksverksamheten</i>	<i>21</i>
STRATEGIER	22
<i>Övergripande strategier</i>	<i>22</i>
<i>Barn- och ungdomsverksamhet</i>	<i>25</i>
<i>Social verksamhet.....</i>	<i>26</i>
<i>Vuxenutbildning och livslångt lärande</i>	<i>27</i>
<i>Integration och näringslivsutveckling</i>	<i>27</i>
SAMMANFATTNING	28
BILAGA 1. UNESCOS FOLKBIBLIOTEKSMANIFEST	29
BILAGA 2. UNESCOS SKOLBIBLIOTEKSMANIFEST 1999	31
BILAGA 3. BIBLIOTEKSLAGEN.....	33
BILAGA 4. BIBLIOTEKSVERSAMHETENS ORGANISATION.....	35
BILAGA 5. NYCKELTAL FÖR BIBLIOTEKSVERSAMHETEN	36
BILAGA 6. REFERENSGRUPPER	39

INLEDNING

Den 1 januari 2005 utökades bibliotekslagen och innehåller nu krav på att bibliotek och bibliotekshuvudmän inom det allmänna biblioteksväsendet ska samverka och kommuner och landsting skall anta planer för biblioteksverksamheterna. Utgångspunkten är att biblioteken är en gemensam angelägenhet för alla politiska områden i kommunen. Biblioteksplanen skall beröra alla typer av bibliotek inom en kommun och inom regionen och särskild vikt skall läggas vid följande tre områden: funktionshinderades tillgång till kultur, barns tillgång till litteratur och integration och kulturell mångfald. (bil. 3)

OMVÄRLDSANALYS AV KOMMUNEN

Tillväxt måste komma ur kunskap och innovationskraft. Informationsutbudet är idag enormt och utvecklingen av informationstekniken ger den enskilde ökade möjligheter att ta del av informationsutbudet. Krav på utbildning och livslångt lärande ökar. Snabba förändringar gör att förnyad utbildning och utvecklad kompetens krävs flera gånger under ett yrkesliv. För att Sverige ska kunna utvecklas är det viktigt att våra innevånare har en informationskompetens i världsklass. Informationskompetens är den färdighet som gör att en person kan ”identifiera när information behövs och lokalisera, utvärdera och effektivt använda den information som behövs.” Biblioteken har här en stor roll att spela.

Geografiskt läge

Kommunen ligger i Norrbotten inom den så kallade fyrkanten, d v s Boden, Älvsbyn, Piteå och Luleå. Området kan sägas motsvara ett storstadsalternativ med ca 150 000 invånare. Kommuns yta är 4500 kvadratkilometer.

Befolkning och boende

Folkmängden uppgick vid 31/12 2007 till 27 838 personer och av dem är 2,5 % andel utländska medborgare. Det är fler som flyttar ur kommunen än flyttar in. Åldersfördelningen är att drygt 60 %, finns i åldersgruppen 16-64 år medan det är jämt fördelat mellan 0-15 år samt 65 – år. Det finns något fler kvinnor än män totalt. Kommunen har de tre senaste åren haft ett vikande befolkningsunderlag av olika anledningar.

De största tätorterna utanför centrum är Sävast, Edefors och Gunnarsbyn.

Arbete och näringsliv

Näringslivet i Boden genomgår en radikal förändring sedan några år tillbaka. Från att ha varit en av de kommunerna med störst andel anställda inom offentlig sektor inom främst försvaret, landstinget och kommunen har en omställningsprocess påbörjats sedan några år tillbaka. Antalet anställda inom försvaret och landstinget har minskat drastiskt under senare år.

Försvarsmakten kommer även i fortsättningen att spela en betydande roll för kommunens utveckling och Bodens garnison kommer fortfarande att vara den största enheten inom armén. Den senaste i raden av utflyttade verksamheter är institutionen för hälsovetenskap som sommaren 2006 flyttade från Boden till universitetsområdet i Luleå.

Bodens kommun är fortfarande den största arbetsgivaren med närmare 3000 anställda. Kommunen har numera ett snabbt växande privat näringsliv. Här finns ca 1600 företag med en stark tjänstesektor, betydande verkstadssektor och en framgångsrik och växande besöksnäring. Största företagen är Banverket, Konsum Norrbotten, Silentium, Green Cargo och Asfaltbeläggningar.

Tre större industriområden finns i centralorten och ett antal företagsbyar och kontorshotell likaså. Sedan ett antal år tillbaka finns migrationsverket i kommunen vilket innebär att det i Boden finns ett stort antal asylsökande. Sedan november 2006 har näringslivsförvaltningen ansvar för integrationen.

Kulturliv och kulturinstitutioner

Boden har ett rikt föreningsliv med över 300 föreningar som representerar många olika intressen. 2006 öppnade Försvarsmuseum Boden som är norra Sveriges modernaste museum med interaktiva utställningar.

Sedan många decennier har Boden ett rikt musikliv. Militärmusiken och Bodens Orkesterförening har utgjort basen. Bodens Orkesterförening bedriver en kontinuerlig konsertverksamhet med 2-3 konserter/år.

Musikskolan bedriver en gedigen verksamhet. Den har en egen blåsorkester, symfoniorkester och mindre grupper. Den har, tillsammans med musiklinjen på gymnasiet, stor betydelse för förnyelse och fortlevnad av musiklivet i Boden.

De flesta konserterna förläggs till Björksalen. Andra lokaler för musik- evenemang är Sagateatern och Folkan, belägna i Folkets Hus. Två utomhusscener finns för sommar- musikevenemang.

Bodens Teaterförening, som bildades i början av 1940-talet, står som arrangör för merparten av de professionella teaterföreställningarna som visas i Boden. Cirka 10 vuxenföreställningar per år erbjuds publiken.

Sagateatern i Folkets Hus är en teaterlokal med stor scen, bra akustik och den är anpassad för funktionshindrade.

Kultur- och Mediaföreningen MF är en ideell förening som tar tillvara alla kulturella föreningars intressen. Föreningen arbetar bl.a. för att bredda kulturen så att alla kulturintresserade får en möjlighet att utveckla sina behov.

Hälsovård och social verksamhet

I Bodens kommun finns inom verksamheten *Omsorg 23* omsorgsboende för funktionshindrade med totalt 113 lägenheter i gruppboende; ett stödboende för personer som inte har ett omfattande omvårdnadsbehov samt daglig verksamhet med dryg 100 arbetsplatser. Inom verksamheten *Socialpsykiatri* finns fyra boendeenheter med tillsammans 34 lägenheter; *Compassen* som är en verksamhet med fokus på att psykiskt funktionshindrade ska komma ut i olika former av sysselsättning. Inom socialpsykiatrin ges även stödinsatser i eget boende. Inom verksamheten *LSS i ordinärt boende* ges personlig assistans till personer som har stora och omfattande behov av hjälp i den dagliga livsföringen Under 2007 hade ca 90 personer beviljats hjälp i form av

personlig assistans. Verksamheten omfattar även korttidsvistelse, korttidstillsyn för skolungdomar, kontaktperson, kontaktfamilj och familjehem.

Inom verksamheten *äldreboenden* finns 11 äldreboenden med totalt 400 platser, korttidsboende (21 platser) och mellanboende (7 platser). Under våren 2008 startar ett demenscentra vid Erikslund med plats för 53 boende.

Inom verksamheten *äldreomsorg i ordinärt boende* finns ca 500 vårdtagare samt två dagverksamheter.

Inom individ- och familjeomsorgens *missbruksenhet* finns ett boende med sju platser för personer med långvarig missbruksproblematik. .

Skolor

Det finns totalt 28 **förskolor** i Bodens kommun och det totala antalet barn där är drygt 1000 stycken. I kommunen finns 16 **grundskolor**, varav en friskola, med sammanlagt cirka 3000 elever i år F-9. **Grundskolorna** har sin verksamhet på fyra olika platser; Prästhölmsskolan, Mårängsskolan, Pusslet (Sävast) och Sandensskolan.

Gymnasieskolan Björknäsgymnasiet har 10 olika inriktningar plus inriktningen International Baccalaureate - engelskspråkig gymnasieutbildning. Totalt finns Ca 1100 elever.

Gymnasieskolorna har också sin verksamhet på Björknäsgymnasiet.

Vuxenutbildning och livslångt lärande

På **Lärcentrum** finns bl.a. dessa inriktningar:

- Grundläggande vuxenutbildning som motsvarar grundskola
- Gymnasiala vuxenutbildningen
- Svenska för invandrare, Sfi,
- Särsvux är utbildning för vuxna utvecklingsstörda och nyskadade

Målgrupper

Alla vuxna inom vuxenutbildningen på olika nivåer, grundläggande vuxenutbildning (upp till motsvarande årskurs 9-nivå), gymnasial vuxenutbildning (allmänna, teoretiska ämnen/kurser och yrkeskurser/ämnen), svenska för invandrare, utbildning för utvecklingsstörda vuxna eller nyskadade, eftergymnasiala utbildningar, t ex kvalificerad yrkesutbildning eller högskole-/universitetsutbildningar samt uppdragsutbildning i samverkan med olika företag/branscher/organisationer/institutioner.

De olika studieformerna omfattar studier på del- eller heltid, dag- och kvällstid, både s.k. när- och distansutbildningar samt olika varianter däremellan, t ex handledda självstudier och läsning inför provningar.

Funktion

Lärcentret ska utgöra "en dörr in" till utbildning för vuxna och erbjuda studie- och yrkesvägledning, möjligheter till studier på olika nivåer och i olika former, en mötesplats för

bosatta i Boden som studerar mot olika utbildningssamordnare, även de som finns utanför den egna kommunen, samt vara en motor i tillväxtarbetet både i kommunen och, i samverkan med andra kommuner, i regionen. Lärcentret rymmer även integrations- och ungdomssamordning. Yrkeskategorier som finns inom lärcentret är bl a lärare/handledare, studie- och yrkesvägledare, administrativ personal och samordnare.

Integration och näringslivsutveckling

Målgrupper

Målgrupperna är delvis desamma som ovan men här tillkommer även personer med starta-egget-planer, företagare, uppfinnare, branschorganisationer, och mera generellt det privata respektive offentliga näringslivet.

Uppgifterna utgörs av utbildningar, rådgivning, stöd i olika former till verksamheter och företagare mm i syfte att skapa tillväxt både i den egna kommunen och i regionen.

Funktion

Vad gäller integrationsarbetet ska lärcentrum även här kunna fungera som "en dörr in" liksom det närliggande näringslivskontoret ska göra det för utvecklingsarbetet i näringslivet, befintliga företag och för blivande egna företagare. Här ska finnas en lotsfunktion och det som sades ovan om en motor i tillväxtarbetet gäller ju hög grad här. Kunskap och kompetens vad gäller olika EU-program liksom landsbygdsutveckling finns i verksamheten. Yrkeskategorier inom områdena är t ex näringslivssekreterare och samordnare.

NULÄGESBESKRIVNING AV KOMMUNENS BIBLIOTEKSVERKSAMHET

Folkbiblioteket

Kommunens folkbiblioteksverksamhet bedrivs vid Huvudbiblioteket och filialen i Harads samt med bokbuss. Bokbussen besöker 92 hållplatser en gång per månad efter ett fastställt schema. F.n. får alla skolor och förskolor regelbundna besök utom de som ligger centralt i tätorten. Huvudbiblioteket som ligger centralt i Folkets Hus finns på andra våningen vilket innebär att tillgängligheten begränsas för många användare. Trots detta ligger antalet besök strax under 200 000 per år. Detta är nästan en fördubbling av antalet besök jämfört med början på 90-talet. 2 filialer har lagts ned under de senaste 10 åren (Gunnarsbyn och Sävast) och en filial (Svartbyn) har övergått i föreningsdrift. (Folkbibliotekets organisation och nyckeltal beskrivs i bil.4 och bil. 5.)

Biblioteket tillhandahåller numera inte bara musik-CD och ljudböcker på CD utan även elektroniska böcker och böcker i Mp3-format. För nå fler ungdomar som är en underrepresenterad målgrupp har biblioteket börjar låna ut t.ex. dataspel och även börjat köpa in s.k. "mangaserier" som placerats på ungdomsavdelningen.

För invandrare och asylsökande är biblioteket en **mötesplats** där de via **Internet** kan hålla kontakt med sina hemländer och har tillgång till **medier på olika språk** för studier och rekreation.

När det gäller att tillgängliggöra biblioteket för funktionshindrade är inte minst frågan om den **fysiska tillgängligheten** av stor betydelse. Bibliotekets läge på andra våningen försvårar tillgängligheten och en svag punkt är entrén och trapphuset som är oförändrat sedan byggnationen av huset och således inte anpassat för funktionshindrade enligt dagens krav. Även andra delar av lokalen har brister, det är till exempel väl trångt för rullstolar mellan vissa hyllor.

Barn- ungdomsverksamhet

Verksamhet riktad mot grundskolor och förskolor

Bokbussen åker till de flesta förskolor och grundskolor i kommunen, undantaget de som ligger allra närmast stadsbiblioteket. Förskolorna kommer regelbundet till biblioteket och lånar böcker. Grundskoleeleverna i närområdet kommer mera sällan. Under läsåret bjuds alla elever i åk 4 till biblioteket och man visar dem runt på biblioteket, berättar om hur man gör för att söka efter information samt bokpratar och tipsar om bra böcker. Målsättningen är att också 7:orna ska få komma. Det finns dessutom möjlighet för för- och grundskolor att besöka biblioteket utöver ordinarie öppettider om så önskas.

Skoldepå och temalådor är en resurs för skolan och lånas endast ut till lärare. Skoldepån består av en samling efterfrågade böcker som endast är till för skolans behov. I varje temalåda finns ca 40 böcker med samma tema, böckerna är av olika längd och svårighetsgrad för att alla elever oavsett läsvana ska kunna läsa en bok och diskutera i klassen. Biblioteket kan även plocka ihop böcker enligt önskemål, för bokcirklar eller klassläsning och lånetiden anpassas då efter behov.

Varje läsår träffas barnbibliotekarierna och läslustombuden, det vill säga personal från Bodens förskolor. På dessa möten går bl.a. igenom nyheter bland bilderböcker, vad som händer på biblioteket och ute på förskolorna samt behov och tankar som dykt upp sedan det förra mötet.

Bokpuff-påsarna är en resurs för förskolan och varje påse innehåller cirka 25 bilderböcker samt 2 exemplar av handledningen *Bokpuffar. Lekidéer kring bilderböcker för förskola och lägre skolstadier* av Lisa Henriksson.

Medier för barn och ungdomar med funktionshinder eller läshandikapp

Biblioteket har olika medier som är speciellt anpassade för barn och unga med funktionshinder. Man kan i dagsläget erbjuda talböcker och Bok & Daisy, medier med teckenspråk och taktila böcker. Denna avdelning brukar på biblioteken kallas äppelhylla och det finns i dagsläget planer på att utveckla den ytterligare, bland annat genom att erbjuda ”äppelkassar” som innehåller bland annat material från äppelhyllan och som lånas ut till förskolor, särskolor och grundskolor.

Biblioteket erbjuder även lättlästa böcker för olika typer av lästräning, dessa finns i flera olika svårighetsgrader.

Böcker för barn med annat modersmål än svenska

Biblioteket köper in böcker på de språk där det finns stor efterfrågan, för mindre språkgrupper lånas depositioner från Internationella biblioteket in. Många barnboksklassiker finns på de stora

invandrarspråken och biblioteket tycker att det är viktigt att kunna erbjuda invandrarbarnen detta eftersom de kan ge både barnen och deras föräldrar en inblick i svenska språket och den svenska kulturen.

Barnkultur

Alla nyfödda i Bodens kommun får en bokgåva, vilken finansieras med pengar från Kulturrådet. Syftet med bokgåvan är att alla barn och föräldrar skall nås av bibliotekets verksamhet, och att locka till lust kring böcker och läsning.

Biblioteket deltar vid tvåårsträffar som anordnas av BVC och dit alla kommunens tvååringar kallas. Barnbibliotekarien berättar om språkets och läsningens betydelse, visar böcker och delar ut en bokgåva till barnen.

Sagostunder, teater och författarbesök är andra aktiviteter som erbjuds, detta sker dock för närvarande sporadiskt någon gång per år. Musikskolan har även framfört önskemål om att uppträda på biblioteket.

IT och elektroniska medier

Webbsidan är både informativ och väl strukturerad men inte direkt anpassad för målgruppen barn och ungdomar. Det finns idag en dator på barnavdelningen där det går att söka i bibliotekets katalog, dock saknas ytterligare möjlighet till informationssökning eller spel, ungdomsavdelningen saknar helt egen dator.

Social verksamhet

Biblioteket har verksamhet som riktar sig till grupper med särskilda behov som äldre, funktionshindrade och invandrare:

Tjänsten **Boken kommer** är en service för dem som inte själva kan ta sig till biblioteket. Utrymme finns för fler Boken kommer-låntagare, om man kan lösa transporterna i de fall låntagare inte bor inom gångavstånd.

Biblioteket erbjuder även **bokdepositioner** till olika typer av boenden. Idag får Gimlegårdens dagverksamhet en deposition som byts ut var tredje månad. Den innehåller fakta- och skönlitteratur.

Talböcker är inläsningar av tryckta böcker, på CD-ROM, i DAISY-format eller på kassett. Alla som har något funktionshinder som gör att de inte kan läsa tryckta böcker får låna talböcker. Talböcker kan skickas portofritt till de låntagare som inte själva kan besöka biblioteket. Idag köps enbart talböcker i Daisy-format in, ett bestånd av talböcker på kassett finns dock än så länge kvar. Stadsbiblioteket har ett mindre antal Daisy-spelare till utlån. Bodens stadsbibliotek har sedan 2006 tillstånd att framställa talböcker.

För de som har nedsatt syn men ändå gärna vill läsa böcker med tryckt text själva finns en avdelning med **storstilsböcker**.

Stadsbiblioteket har en speciell hylla med **lättlästa böcker**. Arbete har gjorts med att ge dessa en tydlig och lättillgänglig placering i biblioteksrummet, samt med att gallra ut äldre böcker och köpa in nya för att ha ett attraktivt bestånd. Här finns faktaböcker och skönlitteratur samt tidningar skrivna på lättläst svenska.

Vuxenutbildning, integration och näringslivsutveckling

När det gäller **vuxenutbildningen** bistår biblioteket framför allt genom att tillhandahålla kurslitteratur och olika databaser för informationssökning. Man erbjuder också möjlighet att arbeta i wordprogram och göra utskrifter. Rent fysiskt finns tyvärr inga egentliga studieplatser, men försök görs att skapa möjligheter att sitta i biblioteket och studera både enskilt och i grupp.

Invandrare och asylsökande utgör en stor del av bibliotekets besökare. För närvarande finns fem datorer där man gratis kan använda Internet. Därigenom ges möjlighet att hålla kontakt med sina hemländer och läsa tidningar på sina egna språk. Grupper från SFI-skolan bjuds in och får information och visning av biblioteket. Biblioteket köper in böcker på de språk där det finns stor efterfrågan, för mindre språkgrupper lånas depositioner från Internationella biblioteket. Det finns språkkurser, lexikon, lättlästa böcker för språkträning samt några nyhetstidningar och kortfattad information om biblioteket på de vanligast förekommande språken. På svenska finns Sesam, som är en nyhetstidning på lätt svenska.

Näringslivets behov tillgodoses genom att vid efterfrågan tillhandahålla litteratur och information.

Skolbibliotek

Med skolbibliotek avser Skolverket en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas förfogande med hjälp av kompetent personal (personalen har utbildning för såväl biblioteksverksamhet som pedagogisk verksamhet). Skolbiblioteket är en del av skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande. Skolbiblioteket kan därmed betraktas dels som en materiell resurs som är en del av en skolas läromedel och övrig utrustning, dels en funktion som bidrar aktivt i kunskapsutvecklingen och svarar för viss service (Skolverkets lägesbedömning. Skola, förskola och vuxenutbildning. Rapport 288, 2006, s192).

Folkbiblioteken och skolbiblioteken har olika uppdrag. Skolbiblioteken ska vara ett verktyg för elevernas utveckling av kunskaper och färdigheter, ett stöd i det nationella uppdraget såsom det uttrycks i läroplaner och andra styrdokument. Ett modernt skolbibliotek är inte bara ett rum att förvara böcker och media utan ett pedagogiskt centrum för läslust och informationssökning som servar hela skolans personal och elever. Folkbibliotekens uppdrag innebär att de ska erbjuda litteratur, information etc. till allmänheten. Givetvis ska folkbiblioteket och skolan samarbeta för att kunna erbjuda så bra biblioteksservice som möjligt. (Bemanna skolbiblioteken – ett verktyg för skolutveckling, 2005).

Grundskolan

Skolbibliotekens utformning varierar mellan olika skolor i kommunen . Vissa skolbibliotek är endast bokhyllor i en korridor, medan andra har speciella biblioteksrum. Alla skolbibliotek har någon form av ansvarig personal men endast tre, Harads, Korpenskolan och Sandenskolan, kan sägas vara bemannade. Biblioteket i Harads är ett integrerat folk- och skolbibliotek, vilket bland annat innebär att de använder bibliotekssystemet Bookit (tillsammans med Bodens stadsbibliotek och gymnasiebiblioteket). Av de övriga skolbiblioteken har två stycken tillgång till databaserat utlåningssystem (Sandenskolan och Fria Emilia).

Gymnasieskolan

Björknäsgymnasiet har ett eget bibliotek med två anställda bibliotekarier. Organisatoriskt tillhör gymnasiebiblioteket barn- och ungdomsförvaltningen. Biblioteket har öppet 35,3 timmar i veckan och ger service till ca 1100 elever och ca 120 lärare. Gymnasiebiblioteket använder liksom stadsbiblioteket bibliotekssystemet Bookit, vilket i praktiken innebär gemensam katalog.

INVENTERING OCH ANALYS AV KOMMUNENS BIBLIOTEKSBEHOV

För att kunna inventera vilka behov som finns inom olika kommunala sektorer har respektive förvaltning som ingår i den s.k. 4-nämnden (Barn- och ungdomsförvaltningen, Socialförvaltningen, Näringslivsförvaltningen och Kultur- och fritidsförvaltningen) utsett en kontaktperson som sedan lett arbetsgrupper som under vintern 2007 arbetat med detta. (Se bilaga 5)

En enkät om vilken inriktning man ville ha på den framtida biblioteksverksamheten visade att kultur- och fritidsnämndens ledamöter helst ser att man lägger tonvikten vid bibliotekets roll som resurs för utbildning på alla nivåer men att man även ser positivt på en utveckling mot mer Internetbaserade tjänster, medan bibliotekspersonalen önskar att man lägger tonvikten på utvecklandet av bibliotekstjänster på Internet men även vill se biblioteket som ett kulturcentrum i kommunen. Det ”vanliga biblioteket” med tyngdpunkten på utlåning av litteratur verkar dessutom ha en stark ställning hos både politiker och personal. Dessa synpunkter är inte oförenliga på något sätt och ger en fingervisning hur vi vill att framtidens biblioteksverksamhet ska utvecklas i vår kommun

FOLKBIBLIOTEKET

Biblioteksverksamheten allmänt

Målgrupper

Målgruppen är alla kommunens invånare. I enlighet med bibliotekslagens intentioner har kulturrådet dessutom pekat ut tre områden där samverkan bedöms som speciellt viktig:

1. Barns tillgång till litteratur
2. Funktionshindrades tillgång till kultur
3. Integration och kulturell mångfald

Bibliotekets många roller

Folkbiblioteken står på flera olika ben:

- De ska förmedla litteratur och främja läsning
- De ska vara ett stöd för olika former av utbildning
- De ska fungera som bildningsinstitutioner, dvs. vara arenor för människors fria kunskapssökande
- De ska svara för kunskapsförmedling till individer och grupper i olika delar av samhället
- De ska vara kulturinstitutioner och arbeta med t.ex. utställningar och programverksamhet
- De har också stor betydelse som offentligt rum, som relativt kravlöst erbjuder människor ett utrymme för olika former av möten

Folkbibliotekens verksamhet har förändrats och dessutom utvidgats markant under de senaste decennierna. Därmed har också antalet arenor för bibliotekens verksamhet ökat. Bakgrunden är de stora omvärldsförändringarna och bibliotekens ambition att svara på detta.

Detta gäller i allra högsta grad även Bodens kommun. Några av dessa är:

- De ökade kraven på utbildning och etablerandet av det livslånga lärandet
- Utbyggnaden och decentraliseringen av högskoleutbildningen och tillkomsten av IT-baserade distansutbildningar
- Övergång från arbetskraftsinvandring till flyktinginvandring
- Etablerandet av det mångkulturella samhället

I Boden bygger man nu upp ett lärcenter för att kunna möta dessa behov. Det är viktigt att kommunens bibliotek, skola, vuxenutbildning, integration - och näringslivsutveckling samverkar för att garantera alla medborgares rätt till en likvärdig service och möjlighet att skaffa sig den information de behöver för att kunna delta i den demokratiska processen. Det handlar om tillgänglighet inte bara till böcker och tidningar/tidskrifter utan även till informationsdatabaser och andra datorbaserade informationstjänster.

Ökad tillgänglighet

Många människor har svårt att ta sig till biblioteket. Därför är viktigt att man på biblioteket fortsätter att **satsa på medier och teknik för olika grupper av funktionshinder** i större omfattning än vad som hittills skett.

Det faktum att antalet biblioteksenheter minskat över hela landet de senaste åren innebär att allt fler människor får längre till närmaste bibliotek. I Boden har två filialer lagts ner under de senaste 10 åren (Sävast och Gunnarsbyn) och en filial (Svartbyn) har övergått i föreningsdrift. Genom en **utökad och förbättrad Web-service** kan tillgängligheten ändå förbättras för många grupper. För att kunna upprätthålla en god service utanför tätorten kommer även i framtiden **bokbussen** att spela en avgörande roll.

För många av kommunens invånare är **bibliotekets funktion som offentligt rum** av stor betydelse. Det faktum att antalet besök nästan fördubblats sedan början på 90-talet och de senaste åren stadigt legat på ca 200 000 besök/år medan antalet utlån inte ökat i någon större omfattning tyder på att många besöker biblioteket av andra skäl än att låna böcker.

Därför är det av största vikt att **bibliotekslokalernas fysiska tillgänglighet förbättras** om man vill att biblioteket på allvar ska kunna vara en mötesplats som främjar kontakt mellan människor oberoende av ålder, ras, kön, religion, nationalitet, språk eller samhällsklass.

Det är inte bara den rent fysiska tillgängligheten som behöver förbättras. Även om den del Bodens befolkning som använder biblioteket mer eller mindre regelbundet är hög (drygt 70 %) finns det fortfarande många som inte besöker biblioteket eftersom de inte tror att där finns något för dem eller på grund av att de känner sig främmande för miljön. De upplever biblioteket som ett finrum och inte som ett vardagsrum.

Ett kontinuerligt arbete med att förnygra mediabeståndet och därmed öka tillgängligheten och göra det lättare för allmänheten att hitta det de söker har pågått sedan 2002. Det har varit angeläget att alla förändringar av verksamheten ska ses ur kunden/användarens perspektiv.

Har man ambitionen att nå **nya grupper av låntagare** är det nödvändigt att fortsätta att bredda

bibliotekets samlingar med **nya typer av media** och visa lyhördhet för vad som efterfrågas. Det är också nödvändigt att **pröva nya vägar att marknadsföra biblioteket**. Under 2007 har Bodens bibliotek i samverkan med länets övriga bibliotek genomfört en marknadsföringskampanj i just detta syfte.

Barn- och ungdomsverksamhet

Dessa är de övergripande behoven som behöver uppfyllas för att biblioteket ska ge en bra biblioteksservice till kommunens barn och ungdomar.

Informationskanaler

Det saknas idag fungerande kanaler för informationsspridning, framförallt mellan skolan och biblioteket. Både skolan, huvudbiblioteket och bokbussen upplever detta som viktigt för att kunna få till stånd ett bra fungerande samarbete.

Lässtimulerande arbete

För att stimulera läslusten finns behov av bokprat, biblioteksbesök av skolklasser (vid flera tillfällen under skolgången), författarbesök, bokutställningar, depositioner etc. Mycket av detta arbete kan ske i samarbete med bland annat förskolan, skolan och BVC.

Uppsökande verksamhet

Behov finns även att arbeta med uppsökande verksamhet för att möta barn och ungdomar i de miljöer där de oftast vistas. Till viss del sker det bland annat i samarbetet med skolan och BVC. Skolan önskar bokbuss till skolorna, samt fler besök av bibliotekarier på skolan (skolbibliotekarie)

Särskilda grupper

För barn och ungdomar med funktionshinder eller invandrarbakgrund behövs speciella insatser från bibliotekets sida, bland annat vad gäller medier och fysisk tillgänglighet. Biblioteket behöver ökade kunskaper om vilka behov som finns hos dessa grupper.

Idag får personal på skolorna information och utbildning i olika tekniska hjälpmedel för barn med behov av särskilt stöd genom Skoldatateket. Skolans behov rör därför framförallt information om böcker och praktiska frågor kring lån.

Informationsteknologi

Både barnen själva och skolan ser möjligheterna med att använda webben för biblioteksändamål men mera information kring de möjligheter som erbjuds efterfrågas. Webben kan även i större utsträckning användas i marknadsföringssyfte. En mera barnanpassad webbsida och bibliotekskatalog är också att sträva efter. Fler länkar och databaser bör finnas att tillgå på datorn på barnavdelningen.

Ungdomsverksamhet

Ungdomar är en grupp som inte besöker biblioteket i den utsträckning vi önskar och här finns ett behov av satsningar som riktar sig till denna målgrupp.

Medier

Behovet finns av att fortsätta köpa in ny och aktuell litteratur och andra medier till barn- och ungdomsavdelningen samt att skylta med nyheter.

Barnkultur

Fler aktiviteter, för olika åldrar, på biblioteket är önskvärt – både sådana som riktar sig till skolan respektive ”allmänhet”. Skolan är intresserad att få ta del av denna typ av arrangemang som kan ge kulturupplevelser och stimulera barn och ungdomars läslust, skrivande och kreativitet. Biblioteket kan utöka samarbetet med andra aktörer, t ex musikskolan, kultursekreterare etc.

Social verksamhet

Dessa är de övergripande behov som behöver uppfyllas för att kommunen ska ge en bra biblioteksservice gentemot den sociala verksamheten:

Informationsspridning

Denna bit är central eftersom spridandet av information om biblioteket och vad vi kan erbjuda är en förutsättning för att verksamheten ska framgångsrik.

Uppsökande verksamhet

Depositioner av böcker önskas av boenden runt om i kommunen. Dessutom önskas böcker/information om de olika diagnoser som finns ute på de olika boendena i form av ”informationspaket” som vi sammanställer och placerar ut. När det gäller tjänsten ”Boken kommer” finns troligtvis ett stort intresse och behov hos många äldre som inte själva kan ta sig till biblioteket. En plan för hur transport av depositioner samt böcker till BK-låntagare som bor längre bort ska ske behövs.

Lättläst

För personer med funktionsnedsättningar och för personer med svenska som andraspråk finns önskemål om en väl utvecklad avdelning med lättlästa böcker och tidningar. Ett annat behov som finns på denna avdelning är information kring bibliotekets verksamhet (i tryckt form) i anpassad version. Tryckt information behöver finnas i en lättläst och en storstilsversion.

Fysisk tillgänglighet

Det finns behov av en ny entré, mera utrymme mellan hyllor och andra möbler i biblioteket och strategiska placeringar av material avsett för de aktuella grupperna.

Tekniska hjälpmedel

Det finns från Äldreomsorgens brukares sida behov av talböcker och tekniska hjälpmedel för att läsa dessa. För bibliotekspersonalen behövs återkommande utbildningar i Daisy för att ha uppdaterad kunskap om tekniken och aktivt kunna hjälpa låntagare att börja använda talböcker.

Utländska språk

Informationsmaterial om biblioteket på invandrarspråken, litteratur på invandrarspråk samt språkkurser och lexikon är invandrarnas största behov utöver möjligheten att använda Internet.

Vuxenutbildning och livslångt lärande

Detta är de övergripande behov som behöver uppfyllas för att kommunen ska ge vuxenutbildningen en bra biblioteksservice. De flesta av de behov som listas nedan uppfylls redan i varierande grad av det lokala folkbiblioteket. Vissa av dessa funktioner bör även finnas tillgängliga på det nya lärcentret.

De behov som finns gäller kurslitteratur för gymnasiala och eftergymnasiala utbildningar, fördjupningslitteratur, tillgång till Internet och olika databaser. I övrigt finns behov av följande:

- Skönlitteratur och referenslitteratur inom aktuella ämnen (koppling till utbildningar) även för vägledare
- Lättlästa böcker – både skönlitteratur och facklitteratur
- Utländsk skönlitteratur
- Ljudböcker samt möjligheter till avlyssning/lån av hörlurar
- Referens litteratur på CD – DVD
- Uppslagsverk (NE) och lexikon
- Dagstidningar – både svenska och utländska
- Tidskrifter – relevanta för verksamheten
- Söka utbildning/jobbmöjligheter, kompetensbedömningsprogram, yrkesbeskrivningar, etc.
- Fjärrlånemöjligheter
- Studieplatser med och utan datorer
- Hjälpmaterial med artikelsökning
- Informationsdatabaser
- Möjligheter att skriva ut/kopiera till självkostnadspris
- Rum i rummet (tysta rum)
- Bemanning

Framtiden

Med begränsade möjligheter till bidrag för studier kommer allt fler studera samtidigt som man arbetar. Antalet deltidsstuderande har ökat och trenden ser ut att hålla i sig, vilket t ex innebär att olika former av distansutbildningar kommer att vara intressanta för bodensaren. För att tillgodose dessa behov krävs en hög servicenivå vad gäller t ex lokaler, utrustning och tillgång till ett bra bibliotek.

Integration och näringslivsutveckling

Delvis är ju behoven desamma som de för vuxenutbildningen men utöver dessa finns även följande önskemål:

- Starta-eget-service med självbetjäning, broschyrer, etc.
- En s.k. arbetsförmedlingsdator
- Skilda datorer för Internetuppkoppling respektive databaser
- Företags- och organisationsinformation
- Avdelning som riktar sig till kvinnliga företagare
- EU-hörna
- Studiearbetsplatser

För våra invandrare utgör biblioteket en mötesplats och en möjlighet att få tillgång till datorer, tidningar och litteratur på minoritetsspråk.

Framtiden

Kommunen har idag ett avtal om att ta emot nyanlända och arbeta med integration enligt upprättade överenskommelser. I integrationsinsatserna ingår förutom svenska för invandrare, meritvärdering och validering, vägledning till arbete och utbildning och eventuellt eget företagande.

Enligt aktivitetsplanen för de närmaste åren ska bl a funktionen ”företagslots” etableras, ett företagsregister upprättas och förvaltningen ska medverka till att en ny handelsplats skapas i Boden. Speciella satsningar kommer att göras vad gäller kvinnligt företagande.

Landsbygdsutvecklingen fortgår. Bl a ska fler servicekontor upprättas på landsbygden.

SKOLBIBLIOTEKEN

Synpunkter från arbetsgruppen med representanter från Barn- och utbildningsförvaltningen, remissvar från flera rektorsområden samt elevråd, med förslag på hur man vill att folkbiblioteket och skolbiblioteken bör utvecklas har visat på följande behov inom skolbiblioteksverksamheten.

Biblioteksrummet

Lokaler som är lämpade för biblioteksverksamhet och inbjudande och lättillgängliga för eleverna. För att kunna ge bra service krävs även att biblioteken är bemannade med utbildad personal som ansvarar för verksamheten samt att det finns tillgång till ett datoriserat utlåningssystem.

Pedagogisk resurs

Skolbibliotek som aktivt arbetar för ökad läslust och informationskompetens. Lärarna önskar en skolbibliotekarie för bokprat i klasserna, bokutställningar på skolan, möjlighet till boklån i små grupper och liknande verksamhet som kan stimulera läslusten. Skolbiblioteket kan även fungera som en resurs för lärare när det gäller val av litteratur etc. Det finns även behov av utbildning och information om informationssökning och informationsanvändning.

Medier

För att kunna ge bra biblioteksservice som stimulerar elevernas läsning och stärker deras informationskompetens behövs ett kontinuerligt arbete med mediabeståndet. Ett varierat och aktuellt utbud av böcker, fler exemplar av populära titlar och att eleverna själva kan påverka inköp av böcker samt tillgång till datorer för informationssökning efterfrågas.

VISIONER OCH MÅL

FOLKBIBLIOTEKET

Bodens kommuns biblioteksplan utgår från att frihet, välfärd, samhällelig och personlig utveckling är mänskliga värden som bara kan förverkligas genom välinformerade medborgare med möjlighet att utöva sina demokratiska rättigheter och därigenom spela en aktiv roll i samhällslivet. Därför måste internationella dokument som Unescos folk- och skolbiblioteksmanifest tillsammans med den nationella bibliotekslagen utgöra grunden för denna biblioteksplan. Andra styrdokument är Bodens kommuns kultur- och fritidspolitiska program och bibliotekets verksamhetsidé och manifest.

Unescos folkbiblioteksmanifest

”Folkbiblioteket är till för alla, oberoende av ålder, ras, kön, religion, nationalitet, språk eller samhällsklass. Särskilda tjänster skall kunna erbjudas dem som av någon anledning inte kan utnyttja det gängse utbudet, exempelvis språkliga minoriteter, personer med olika handikapp...”
(Se bil. 1.)

Bibliotekslagen

2 § ”Till främjande av intresse för läsning och litteratur, information, upplysning och utbildning samt kulturell verksamhet i övrigt skall alla medborgare ha tillgång till ett folkbibliotek. Folkbiblioteken ska verka för att datorbaserad information görs tillgänglig för alla medborgare.”
(Se bil. 3.)

Bodens kommuns kultur- och fritidspolitiska program

”Föreliggande målsättning är ett kultur- och fritidspolitiskt program för 2000-talet därigenom också gemensamma och styrande för kultur- och fritidsverksamheten i Bodens kommun där grundförutsättningarna skall vara att:

- Främja ett rikt, varierat och levande kultur- och fritidsliv för kommunens alla innevånare.

Verksamheten frigör mänskliga resurser och bidrar därför till såväl den enskilda människans som samhällets utveckling.

- Särskilt stödja barn, ungdomar och funktionshindrade samt arbeta för jämlikhet och jämställdhet inom kultur- och fritidsverksamheten. ... Huvudbiblioteket som är stommen för kommunens biblioteksverksamhet skall utvecklas till ett allsidigt centrum för kultur, kunskap och information samt bli en samlingspunkt för att främja kontakt mellan människor.

Biblioteksverksamheten i kommunens ytterområden skall om möjligt tillhandahållas genom biblioteksfilialer samt med bokbuss och genom den sociala/upsökande verksamheten”.

Bibliotekets verksamhetsidé: ”Biblioteket är centrum för information, kunskap, rekreation och inspiration”

Övergripande mål

1. **Få nya målgrupper att använda sig av biblioteksverksamhetens tjänster**
2. **Förbättra tillgängligheten till biblioteket**
3. **Öka andelen nöjda användare/kunder**
4. **Biblioteket ska vara en inspirerande mötesplats och centrum för kunskap och läslust**
5. **Skapa förutsättningar för att invånarna i Bodens kommun ska kunna skaffa sig en god informationskompetens**

Barn- och ungdomsverksamhet

Följande mål för folkbibliotekets barn- och ungdomsverksamhet bygger på centrala styr- och måldokument¹ samt den inventering och analys av kommunens behov som gjorts.

- Nå alla barn med språk- och lässtimulerande insatser vid några olika tillfällen under deras uppväxt.
- Barn och ungdomar ska ha kännedom om och kunskap i att använda biblioteket och dess resurser.
- Göra särskilda insatser mot grupper som funktionshindrade och barn från andra kulturer.
- Nå barn och ungdomar genom uppsökande verksamhet och informationsspridning i olika miljöer där de vistas, bland annat genom samarbete med BVC, förskola och skola, samt att nå fler barn på fritiden.
- Erbjuda ett aktuellt och anpassat utbud av olika medier och en stimulerande miljö för barn och ungdomar.
- Biblioteket ska främja barn och ungdomars tillgång till kulturupplevelser, bland annat i samarbete med kulturexekutiv, musikskola etc.

¹ Bilaga 1-3 samt Svensk biblioteksförnings rekommendationer för folkbibliotekets barn- och ungdomsverksamhet, Läroplaner LPO 94 och LPF 94 och De ungdomspolitiska målen. Makt att bestämma – rätt till välfärd (Proposition 2004/05:2).

Social verksamhet

Följande mål för folkbibliotekets sociala verksamhet bygger på centrala styr- och måldokument (se bilaga 1 och 3). Även propositionen "**Från patient till medborgare - en nationell handlingsplan för handikappolitiken**"² som berör bibliotekets roll gentemot den sociala verksamheten har använts. Med dessa och behovsanalysen ovan som bakgrund har sedan formulerats ett antal mål för Bodens stadsbibliotek.

- Nå ut med information till alla i kommunen som av någon anledning inte kan nyttja det gängse utbudet, exempelvis personer med olika funktionshinder eller språkliga minoriteter, om vad biblioteket kan erbjuda just dem (via föreningar, Migrationsverket, SFI, äldre- och handikappomsorgen etc.).
- Bibliotekets tjänster ska vara tillgängliga för alla. Därför ska särskilda tjänster kunna erbjudas dessa grupper
- Lokalerna ska vara anpassade för funktionshindrade
- Biblioteket ska ha ett tillräckligt stort bestånd av media anpassade för dessa gruppers behov
- Personalen ska vara insatt i de behov som människor med olika funktionshinder kan ha.

Vuxenutbildning, integration och näringslivsutveckling.

- Samordnade resurser när det gäller biblioteksservice, så att den motsvarar behoven och utnyttjas fullt ut.
- Alla grupper av studerande, invandrare och olika former av näringsidkande ska ha tillgång till bibliotekets resurser.
- Informationskompetensen hos de studerande ska motsvara de krav som ställs.

² "**Från patient till medborgare - en nationell handlingsplan för handikappolitiken**" (Proposition 1999/2000:79). Målet för den nationella handikappolitiken är att människor med funktionshinder ska kunna bli fullt delaktiga i samhällslivet. Konkret innebär detta bland annat att enkelt avhjälpta hinder mot tillgänglighet i lokaler dit allmänheten har tillträde, ska bort. (Plan och bygglagen 17 kap 21 a §). Senast 2010 ska sådana hinder vara borta.

SKOLBIBLIOTEKEN

Mål för skolbiblioteksverksamheten

- Alla elever ska ha tillgång till ett skolbibliotek som ger dem tillgång till skön- och facklitteratur de behöver för sin utbildning.
- Skolbiblioteket ska stimulera läslust och eget skrivande.
- Arbeta för att förbättra elevernas förmåga att söka och hantera information.

STRATEGIER

Övergripande strategier

1. Åtgärder för att nya grupper ska kunna använda sig av biblioteksverksamhetens tjänster:

Under interna diskussioner i personalgruppen har **ökad tillgänglighet** (på många olika sätt) lyfts fram som en viktig strategi inför framtiden.

Under detta kan man sortera in frågor som:

- **Fortsätta utveckla bibliotekets webbservice.** Idag kan man via Internet söka i katalogen, reservera och sätta om media, begära nyhetsbevakning och automatiskt få meddelande när biblioteket köpt in en bok inom ett område man har uppgett att man är intresserad av m.m. Den tekniska utvecklingen på området gör att allt mer av bibliotekets tjänster kan nås hemifrån av kunderna 24-timmar om dygnet. Ett försök med utlån av elektroniska böcker startades tillsammans med övriga bibliotek i länet med preliminär hösten 2005. Under första året lånades ca 400 elektroniska böcker varav ca 60 var s.k. "streamade" ljudböcker.

Boden bibliotek deltar i "Fråga biblioteket" – en e-post och chatt-funktion där erfarna bibliotekarier hjälper allmänheten att få svar på frågor (mot bakgrund av att antalet referensfrågor i upplysningsdisken minskar).

En **lättläst variant av bibliotekets hemsida** bör konstrueras så att så att de grupper som idag i praktiken är utestängda från att använda sig av bibliotekets Web-service kan erbjudas bättre biblioteksservice.

En utveckling av bibliotekets Web-service innebär också en satsning på **kompetenshöjande åtgärder** för bibliotekspersonalen.

- **Öka mediabeståndets utnyttjandegrad till i genomsnitt 4-6.** Idag har Bodens bibliotek utnyttjandegrad på 2,3 vilket innebär en förbättring från 1,7 år 2001 då arbetet med mediaplanering inleddes. En utnyttjande av bibliotekets mediasamlingar på 4-6 betyder ett optimalt nyttjande. En för låg siffra innebär att en stor del av samlingarna inte lånas och en hög siffra indikerar att biblioteket har för litet bestånd och kunderna måste reservera och köa på media i allt för stor omfattning varvid väntetiderna ökar och tillgängligheten minskar. En optimal utnyttjandegrad är ett tecken på att mediabeståndet anpassats till kundernas/användarnas behov.
- **Synliggöra biblioteket och utveckla bibliotekets marknadsföring.** Tanken är att visa på mångfalden av vad biblioteket har att erbjuda och marknadsföra detta i alla sammanhang. En mycket bättre marknadsföring av vad biblioteket har att erbjuda krävs. Mer arrangemang som författarbesök, utställningar m.m.

Biblioteken i Norrbotten har hösten 2006 startat ett projekt "Maracas" med syfte att med professionell hjälp ta fram en gemensam marknadsföringsstrategi för biblioteken i Norrbotten och med utbildning av länets personal. Detta är resultatet av de insikter som vuxit fram att det finns ett glapp mellan bibliotekens identitet och bibliotekens image, att kunskap saknas om kundernas behov, att biblioteken måste synliggöras och att de måste bli tydligare i sin kommunikation och tala om för både uppdragsgivare och målgrupper, vilken roll de spelar i samhället.

2. Åtgärder för att förbättra tillgängligheten

- **Anpassning till funktionshindras behov.** Bibliotekets läge på 2:a våningen är synnerligen olämplig särskilt ur detta perspektiv, inte heller är lokaler, tekniska hjälpmedel och inredning anpassade. Nu när en ny hyresvärd tagit över fastigheten har möjligheterna att få till stånd en acceptabel entré till biblioteket förbättrats. När planerna att bygga ut Folkets Hus till en galleria förverkligats kommer Boden kunna få ett bibliotek med idealiskt läge. Förutom den rent fysiska tillgängligheten krävs också många andra åtgärder för att göra bibliotekets resurser mer tillgängliga för i synnerhet personer med olika former av funktionshinder.

3. Åtgärder för att öka andelen nöjda användare/kunder

- **Göra det lättare för kunderna att själva hitta rätt.** Förbättra skyltning, inte ha för trångt på hyllorna. Under 2006 har det utvecklats en digital karta över bibliotekets lokaler knuten till katalogen så att man direkt i datorn kan se var den bok man sökt fram i katalogen ska stå. Marknadsföringen av bibliotekets databastjänster ska förbättras och användarutbildningar ska genomföras för att få framför allt, studerande att använda dessa själva i större utsträckning.
- **Servicekänsla.** Bibliotekets personal ska alltid möta bibliotekets kunder på ett professionellt sätt och så långt det är möjligt vägleda dem som efterfrågar hjälp.
- **Minska väntetider.** Fortsätta arbetet med att korta köer på reserverade medier, alltid snabbt svara på e-post, snabb betjäning över utlåningsdisk, få fler att använda den automatiska utlåningen, införa ett datorbaserat bokningssystem för Internetdatorerna, se till att utlåningsdisken aldrig är obemannad ens för kort stund – någon personal ska alltid finnas där, alltid hänvisa längre frågor till informationsdisken.
- **Antalet Internetdatorer** räcker inte för att täcka behovet. Inte heller klarar bibliotekets personal i längden att sköta bokningen av dessa datorer med manuella rutiner. Idag har stadsbiblioteket ca 13 500 bokningstimmar/år. Ett datorbaserat bokningssystem måste snarast införas. Tillgången till Internet-datorer måste ökas så att tillgängligheten förbättras för alla som bor i kommunen och tillfälliga besökare.

- **Optimala öppettider**
Biblioteket har genomfört ett par undersökningar de senaste 10 åren som indikerar att de flesta användare f.n. är relativt nöjda med våra öppettider. Blir planerna på en galleria i Folkets Hus verklighet kan detta komma att förändras.
- **Personalen finns tillgänglig i bibliotekslokalen i större utsträckning och är inte låsta av arbetsuppgifterna bakom utlåningsdisken.** Många kunder upplever utlånings- och informationsdiskarna som ett mentalt hinder. Därför är det önskvärt att bibliotekspersonal som inte har pass i disken cirkulerar i lokalen. Arbetsuppgifter som ska utföras i bibliotekslokalen kan utföras under öppettid och inte som idag huvudsakligen innan öppnandet.
- **Trygg och lugn miljö både för kunder och personal.** Därför bör vaktbolag även fortsättningsvis anlitas som regelbundet besöker biblioteket under vintersäsong.
- **Ökad samverkan** med övriga bibliotek främst i kommunen och i länet leder till förbättrad service. Marknadsföringsprojektet ”maracas” är ett bra exempel på framgångsrikt samarbete över kommungränserna. Ett projekt med syfte att utreda konsekvenserna vid införandet av gemensam bibliotekskatalog för flera av länets bibliotek ska startas hösten 2007.
Samverkan med övriga bibliotek i norrlandsregionen bör fortsätta. Det nu avslutade BIN-projektet (bibliotek i norr) har bl.a. resulterat i en gemensam sökportal för norrlandsbiblioteken. Samverkan bör även fördjupas med övriga kommunala förvaltningar som barn- och ungdomsförvaltningen, socialförvaltningen och näringslivsförvaltningen men även med migrationsverket och föreningslivet i kommunen.
- **Göra bibliotekslokalen attraktivare för användarna.** Huvuddelen av biblioteksinredningen är nedsliten och behöver bytas ut. Mycket av inredningen är nästan 50 år gammal. Nya funktioner och nya medier kräver nya lösningar vad gäller hyllor, utlåningsdisk, möbler o.s.v. Tillfälligt har dock situationen förbättrats något då stadsbiblioteket har kunnat överta en hel del bokhyllor och möbler efter sociomedicinska biblioteket som flyttade till campus i Luleå sommaren 2006.
- **Biblioteket i Harads bör utvecklas till ett medborgarkontor.** Harads bibliotek som idag är ett kombinerat folk- och skolbibliotek är förutom bokbussen det enda kvarvarande biblioteket som har verksamhet utanför Bodens centrum. Öppethållandet är idag begränsat och bemannas av 0,75 % filialföreståndare. Kan tjänsten omvandlas till heltid kan även annan kommunal service skötas från biblioteket.
Att det finns ett behov av servicekontor på landsbygden har även framförts av Näringslivsförvaltningen.
- **Utveckla bokbusservicen.** För att kunna upprätthålla en någorlunda likvärdig biblioteksservice utanför tätorten är det viktigt att bokbussverksamheten prioriteras.

Möjligheten att via Internet ställa frågor, beställa, reservera eller omsätta lånade media finns redan men har man inte möjlighet att passa bokbussen vid någon av de 92 nuvarande hållplatserna måste man in till centralorten för att hämta beställda media. Bokbussens körschema är i dag hårt pressat och nya hållplatser kan bara läggas till om motsvarande antal tas bort. Bor man någonstans efter bokbussens körturer bör problemet kunna lösas och för övriga kanske bestämda ”servicepunkter” skulle kunna upprättas. Biblioteket vill utreda hur situationen skulle kunna förbättras.

4. Biblioteket ska vara en inspirerande mötesplats och centrum för kunskap och läslust

Vi som jobbar på biblioteket vill fortsätta att utveckla verksamheten så att vi bidrar till att göra Boden till en mer upplevelserik plats att bo på.

En stor del av bibliotekets besökare är redan idag asylsökande eller invandrare.

Biblioteket har genom sitt utbud av medier, information liksom sin roll som mötesplats stora möjligheter att ge dessa grupper goda förutsättningar att både bibehålla och utveckla sina dubbla kulturella kompetenser och samtidigt bidra till att bryta segregationen.

De fem Internetdatorer som Bodens bibliotek förfogar över räcker idag inte på långa vägar till för att täcka behovet. Ett datorbaserat bokningsssystem bör anskaffas så att personalresurser kan frigöras och istället användas för vägledning och hjälp till låntagare.

5. Skapa förutsättningar för att invånarna i Bodens kommun ska kunna skaffa sig en god informationskompetens. Vi vet att tillväxt måste komma ur kunskap och innovationskraft. För att Boden ska kunna utvecklas är det viktigt att invånarna har en god informationskompetens. Biblioteket har här en stor roll att spela genom att tillhandahålla sökmöjligheter och vägledning vid informationsökning.

Barn- och ungdomsverksamhet

- Skapa kontakter inom förskola och skola och eftersträva kontinuitet i distribueringen av information om bibliotekets verksamhet. Kontaktnätet kan även fungera som en kanal för att samla in information om vilka behov och önskemål som finns på skolorna.
- Regelbundna träffar med olika personalgrupper inom skolan, exempelvis läslustombud, specialpedagoger. Dessutom bör möjligheten att delta på personalträffar, rektorskonferenser etc. tas tillvara.
- Förbättra samarbetet med de ansvariga för skolbiblioteken. Detta kan ske genom kartläggning av verksamheten, förbättrade kontakter med de ansvariga samt att sprida information om fördelarna med att använda databaserade bibliotekssystem på skolbiblioteken.
- Fortsätt köpa in böcker och andra medier för barn och ungdomar för att upprätthålla ett attraktivt bestånd. Det ska även finnas anpassat material för dem med särskilda behov, exempelvis ”bok och Daisy” och böcker på olika invandrarspråk.

- Skapa kontinuitet i verksamheten, exempelvis uppsökande verksamhet och det läsfrämjande arbetet, genom att arbeta utifrån en lokal verksamhetsplan. Detta innebär förbättrade möjligheter att jobba både med kort- och långsiktiga mål.
- Vidare arbete för att skapa en mera barnvänlig version av bibliotekets webbsida samt att även utnyttja annan modern kommunikationsteknologi för att kommunicera med barn och ungdomar.
- Arbeta med att göra barn- och ungdomsavdelningarna så inbjudande och lättillgängliga som möjligt och fortsatt dialog med unga om vad de har för önskemål och behov.
- Förbättra barn och ungas tillgång till IT och elektroniska medier bland annat genom utbildning av personalen, fortsatta inköp.
- Fler arrangemang för barn och ungdomar på biblioteket genom ökat samarbete med andra aktörer inom kommunen som exempelvis Musikskolan.
- Utbilda och informera personalen om barnboksnyheter.

Social verksamhet

- Delta i personalträffar, för exempelvis enhetschefer inom omsorgen, och via dessa sprida information om depositioner, Boken kommer, talböcker mm samt samla in information om olika intresserade boenden och kontaktpersoner där.
- Skicka ut ett nyhetsbrev till kontaktpersoner inom omsorgen med exempelvis tips på nya lättlästa böcker.
- Regelbundet distribuera information om biblioteket på olika språk till nyanlända invandrargrupper.
- Införskaffa information om vilka olika diagnoser som finns och vilka boenden som är intresserade av informationspaketet om sjukdomar.
- Lösa transportfrågan gällande Boken kommer och depositionerna.
- Skapa en lättläst version av bibliotekets webbsida.
- Kontinuerlig uppträschning av avdelningarna lättläst och storstil.
- För att skapa biblioteksinformation i versioner som passar alla kan Centrum för lättläst eller AW textproduktion kan anlitas för att skriva om texter till lättläst version. Vi kan själva skriva en version i storstil. För invandrare strävar vi efter att översätta biblioteksinformationen till så många språk som möjligt och vi ska också bli bättre på att alltid dela ut denna information då vi lägger in nya lånekort.

- Ombyggnad av entrén för ökad handikappvänlighet.
- Återkommande utbildning i Daisy och talboksverksamheten i allmänhet.
- Fortsatt inköp av språkkurser, lexikon och litteratur på invandrarspråken för att minska kötider.
- Utbildning för personalen i funktionshindrades behov och situation.

Vuxenutbildning och livslångt lärande

- Genom samverkan mellan bibliotek och lärcentra bygga upp infrastrukturen kring vuxna i lärande så att resurserna kommer de studerande till godo både på lärcentret, biblioteket och via 24-timmarsbiblioteket
- Urval och anskaffning av databastjänster, kurslitteratur och andra media bör ske i samarbete mellan vuxenutbildningen och biblioteket för att få optimalt nyttjande av insatta resurser
- Kontinuerlig utbildning i informationssökning i syfte att förbättra informationskompetensen hos de vuxenstuderande.

Integration och näringslivsutveckling

- Utöka befintliga informationsdatabaser på biblioteket med databaser som målgruppen har behov av.
- Skapa fasta länkar till i sammanhanget relevant företags- och organisationsinformation. Urvalet bör ske i sammanarbete med personal på näringslivsförvaltningen
- Att göra så mycket som möjligt av detta tillgängligt via bibliotekets hemsidor.

SAMMANFATTNING

Ska biblioteksplanen få avsedd effekt är det nödvändigt att **planen revideras** och uppdateras med jämna mellanrum, lämpligen **varje mandatperiod**.

Utifrån biblioteksplanen har en mer konkret **handlingsplan** upprättats som kan utgöra ett underlag vid arbetet med **kommunens strategiska plan** då kostnadsberäkningar och ansvarsfördelningen görs.

För att nå ett optimalt nyttjande av kommunens samlade biblioteks- och informationsresurser krävs framför allt att man på olika sätt långsiktigt **förbättrar kommunikationen** mellan de aktörer som är involverade i denna typ av verksamhet.

Tillgängligheten måste förbättras på alla plan för att garantera att alla i kommunen får möjlighet att utveckla sin informationskompetens och ta del av de samlade biblioteksresurser kommunen erbjuder.

Vikten av **att barn har god tillgång till litteratur** kan inte underskattas och därför blir frågan skolbibliotekens utveckling central när framtidens biblioteksverksamhet planeras.

Ökad samverkan över kommungränserna men också mellan kommunala förvaltningar och andra intressenter i kommunen är en förutsättning för att tillgängligheten ska förbättras och servicenivån ska kunna höjas.

Bilaga 1. Unescos Folkbiblioteksmanifest

Bakgrund

År 1949 antog UNESCO ett folkbiblioteksmanifest, som beskrev folkbiblioteket som en levande samhällskraft, en demokratisk institution för utbildning och ett folkets universitet. För att omsätta manifestets idéer i praktisk handling inrättades under 1950-talet tre modellbibliotek: i New Delhi, vid Columbia University i Medellín och i Enugu i Nigeria.

En andra version av UNESCO:s folkbiblioteksmanifest utkom 1972. I november 1994 antogs en tredje version. Även här anges folkbibliotekens mål och vilka tjänster ett folkbibliotek bör tillhandahålla. Manifestet ger uttryck för vad som är önskvärt och eftersträvansvärt, även om vägen dit kan vara lång i många delar av världen.

Statens kulturråd utsåg hösten 1995 Ljusdals kommunbibliotek till svenskt modellbibliotek. Att valet föll på Ljusdals kommunbibliotek, som var ett av flera möjliga alternativ, berodde på att förutsättningarna ansågs goda för ett inspirerande utvecklingsarbete.

Unescos Folkbiblioteksmanifest 1994

Frihet, välfärd, jämlikhet och personlig utveckling är grundläggande mänskliga värden. De kan bara förverkligas genom välinformerade medborgare med möjlighet att utöva sina demokratiska rättigheter och därigenom spela en aktiv roll i samhällslivet. Medborgarnas egna deltagande i utvecklingen av demokratin är beroende av en fullgod utbildning samt en fri och obegränsad tillgång till kunskap, tankar, kultur och information.

Folkbiblioteket som lokalt kunskapscentrum utgör en grundförutsättning för ett livslångt lärande, ett självständigt ställningstagande och en kulturell utveckling för den enskilde och för olika grupper i samhället.

UNESCO uttrycker i detta manifest sin tilltro till folkbiblioteket som en levande kraft för främjande av utbildning, kultur och information och som en viktig drivkraft i strävan efter fred och andlig utveckling.

UNESCO uppmanar därför stat, landsting och kommuner att stödja och att aktivt medverka i en utveckling av folkbiblioteksväsendet.

Folkbiblioteket

Folkbiblioteket skall som lokalt kunskapscentrum göra alla slag av kunskap och information lätt tillgänglig för sina användare.

Folkbiblioteket är till för alla, oberoende av ålder, ras, kön, religion, nationalitet, språk eller samhällsklass. Särskilda tjänster skall kunna erbjudas dem som av någon anledning inte kan utnyttja det gängse utbudet, exempelvis språkliga minoriteter, personer med olika handikapp, patienter på sjukhus eller interner inom kriminalvården.

Alla åldersgrupper skall kunna finna material som tillgodoser deras behov. Samlingar och tjänster skall omfatta alla slag av lämpliga medier, förmedlade genom modern teknologi såväl som traditionellt material. Kvalitet samt anpassning till lokala förutsättningar och behov skall tjäna som grundläggande princip. Samlingarna skall spegla tidsanda och samhällsutveckling men skall också tjäna som minne för mänsklig strävan och fantasi.

Folkbibliotekets samlingar och utbud av tjänster skall inte vara föremål för någon form av ideologisk, politisk eller religiös censur och inte heller för kommersiella påtryckningar.

Folkbibliotekens uppgifter

Folkbibliotekets huvuduppgifter är att verka för läskunnighet, information, utbildning och kultur bland annat genom att:

1. Skapa och stärka läsvanor hos barn redan från tidig ålder
2. Stödja såväl självstudier som formell utbildning på alla nivåer
3. Erbjuda möjligheter till kreativitet och personlig utveckling
4. Stimulera barns och ungdomars fantasi och kreativitet
5. Främja kunskap om kulturarvet, förståelse för kulturen och insikt om vetenskaplig forskning och utveckling

6. Vara öppna för alla konstnärliga uttrycksformer
7. Främja kontakten mellan olika kulturer och stimulera en kulturell mångfald
8. Stödja muntlig berättartradition
9. Garantera medborgarna tillgång till alla slag av samhällsinformation
10. Tillhandahålla erforderliga informationstjänster för det lokala näringslivet, för organisationerna och för olika intressegrupper
11. Underlätta utnyttjandet av informationsteknologi och förbättra kunskaperna om dess användning
12. Ge stöd till och delta i alfabetiseringsprogram för alla åldersgrupper och vid behov ta initiativ till sådan verksamhet.

Lagstiftning, finansiering och samverkan

Folkbibliotekets tjänster skall i princip vara avgiftsfria. Folkbiblioteken är ett samhällsansvar. De bör därför ha stöd i en särskild lagstiftning och bekostas av allmänna medel. Folkbiblioteken bör ses som ett viktigt led i en långsiktig strategi för kultur, informationsspridning, utbildning och ökad läskunnighet.

För att säkerställa och främja en nationell samordning och samverkan inom biblioteksområdet bör statsmakterna genom lagstiftning och biblioteksplanering fastställa en nationell bibliotekspolitik. Denna bör grundas på en samsyn och en gemensam standardnivå.

Nätverket inom folkbiblioteksområdet bör utformas med hänsyn till strukturen inom hela det allmänna biblioteksväsendet.

Ledning och förvaltning

Ett handlingsprogram bör upprättas som utifrån lokala behov tydligt fastställer mål, prioriteringar och utbud av tjänster. Folkbiblioteket bör dessutom ha en effektiv organisation och skötas på ett fackmässigt sätt.

Folkbiblioteket bör samarbeta såväl lokalt och regionalt som nationellt och internationellt med berörda intressenter; exempelvis olika användargrupper och yrkeskategorier.

Folkbibliotekets tjänster skall vara tillgängliga för alla. Detta förutsätter att biblioteksbyggnaderna är centralt belägna, att lokalerna är anpassade för läsning och studier, försedda med lämplig teknisk utrustning och ha tillräckligt öppethållande för att passa användarna. Detta innebär också att biblioteket genom uppsökande verksamhet skall erbjuda sina tjänster också till dem som inte själva kan komma till biblioteket.

Bibliotekets tjänster skall anpassas till lokala behov.

Bibliotekarien skall aktivt fungera som förmedlare av bibliotekets resurser. Grundutbildning och fortbildning för bibliotekarier är en förutsättning för en fullgod kvalitet på bibliotekets tjänster.

För att alla skall kunna ta del av bibliotekets samtliga tjänster bör det upprättas program för uppsökande verksamhet och för användarutbildning.

Att förverkliga manifestet

Beslutsfattare på alla nivåer, liksom hela biblioteksvärlden uppmanas härmed att verka för att de principer som formulerats i detta manifest omsätts i handling. Manifestet är utformat i samarbete med International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA)

Bilaga 2. Unescos skolbiblioteksmanifest 1999

Skolbiblioteket förmedlar kunskap och tankar som är grundläggande i ett informations- och kunskapssamhälle. Skolbiblioteket ger eleverna de färdigheter som behövs för ett livslångt lärande. Det ger dem möjlighet att utveckla sin inlevelseförmåga för att de ska kunna ta sitt ansvar som medborgare

Skolbibliotekets uppgifter

Som stöd för studierna erbjuder skolbiblioteket tjänster i form av informations-sökning, via litteratur och andra medier. Det ger hela skolsamhället möjlighet att utveckla ett kritiskt tänkande genom att mer effektivt kunna hantera informationskällorna. Skolbiblioteken ingår i ett omfattande biblioteks- och informationsnätverk enligt principerna i Unescos folkbiblioteksmanifest.

Skolbibliotekets personal ger stöd vid användningen av både tryckta och elektroniska informationskällor, alltifrån skönlitteratur till facklitteratur, från både egna och andras samlingar. Skolbibliotekens material är ett värdefullt komplement till läromedel och i undervisningen.

Erfarenheten visar att elevernas förmåga att läsa, skriva, lösa problem och utnyttja informations teknik förbättras när bibliotekarier och lärare samarbetar. Skolbiblioteket är till för alla i skolsamhället, oavsett ålder, ras, kön, religion, nationalitet, språk, befattning eller social status. Skolbiblioteket skall erbjuda alternativ för dem som inte kan ta del av gängse material och tjänster.

Tillgängligheten till skolbibliotekets samlingar och tjänster bör i enlighet med FN:s allmänna deklaration om de mänskliga rättigheterna inte underkastas någon form av ideologisk, politisk eller religiös censur eller kommersiella påtryckningar.

Lagstiftning, finansiering och samverkan

Skolbiblioteket är en viktig del i en långsiktig utbildningsstrategi, för läskun-ighet liksom för ekonomisk, social och kulturell utveckling. Då ansvaret för

skolbiblioteken kan vara lokalt, regionalt och nationellt bör det ha stöd av lagstiftning och riktlinjer. Skolbiblioteken skall ha tillräckliga och varaktiga anslag för utbildad personal, material, teknik och annan utrustning. Skolbibliotekets tjänster skall vara avgiftsfria.

Skolbiblioteket är en viktig del i det lokala, regionala och nationella biblio-tekets- och informationsarbetet.

Då skolbiblioteket delar lokaler och/eller resurser med ett annat bibliotek, t.ex. ett folkbibliotek, skall skolbibliotekets speciella behov beaktas och tillgodoses.

Skolbibliotekets mål

Skolbiblioteket är en del i utbildningsväsendet.

Skolbiblioteket spelar en viktig roll för utbildning och kultur, för att främja läs- och skrivkunskaper och förmågan att söka information. Skolbibliotekets grundläggande uppgifter omfattar följande:

Att stödja och främja de utbildningsmål som anges i skolans mål sättning och läroplaner.

Att främja elevernas läslust och lust att lära samt lära dem att bli biblioteksanvändare.

Att erbjuda möjligheter att skapa och använda information som en väg till kunskap, förståelse, fantasi och glädje.

Att ge eleverna träning att värdera och använda information, oavsett form, samt ge dem insikt och förståelse för olika kommunikations former

Att ge tillgång till såväl lokala och nationella som globala resurser för att öka förståelsen och ge insikt om olika idéer, erfarenheter och åsikter.

Att anordna aktiviteter som främjar kulturell och social medvetenhet och lyhördhet.

Att tillsammans med elever, skola och föräldrar verka för att uppnå skolans mål-sättning och främja insikten om att åsiktsfrihet och tillgång till information är förutsättningar för medborgaransvar och för delaktighet i ett demokratiskt samhälle.

Att främja läsning.

Att verka för att skolbibliotekets resurser görs tillgängliga inom och utanför skolan.

Skolbiblioteket kan fullgöra dessa uppgifter genom att upprätta handlingsplaner och utveckla sina tjänster, genom urval och anskaffning av lämpliga informationskällor samt genom att erbjuda vägledning och undervisning med hjälp av utbildad personal

Bemanning

Den fackutbildade skolbibliotekarien har ansvar för ledning och planering av arbetet. Skolbibliotekarien och övrig personal ansvarar även för samarbete med skola, folkbibliotek och andra aktörer.

Skolbibliotekariernas roll kan variera beroende på anslag, läroplaner och undervisningsmetoder samt på nationella juridiska och ekonomiska förutsättningar.

I en värld där samverkan betyder allt mer måste skolbibliotekarierna ha den kompetens som behövs för att stödja elever och lärare vid informations-sökning. Skolbibliotekarierna bör därför ges möjlighet till fortlöpande kompetensutveckling.

Ledning och förvaltning

En effektiv och åskådlig verksamhet förutsätter

- Att tydliga mål, prioriteringar och verksamhetsområden för skolbiblioteket anges i anslutning till läroplanerna,
- Att skolbiblioteket organiseras och drivs professionellt,
- Att skolbiblioteket är öppet för hela skolsamhället och att det är en del av det omgivande samhället,
- Att samarbete med skola, föräldrar, andra bibliotek samt med lokalsamhället uppmuntras.

Kunskaper i biblioteksadministration, informationshantering och pedagogik är en förutsättning för att bedriva en effektiv skolbiblioteksverksamhet.

Bilaga 3. Bibliotekslagen

Den nya bibliotekslagen gäller fr.o.m. 1 januari 1997.

Bibliotekslag; utfärdad den 20 december 1996. SFS 1996:1 596, omtryck 1998:1 249. Enligt riksdagens beslut (Prop. 1996/97:3, bet. 1996/97:KrU:1, rskr. 1996/97:129) föreskrivs följande:

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om det allmänna biblioteksväsendet.

2 § Till främjande av intresse för läsning och litteratur, information, upplysning och utbildning samt kulturell verksamhet i övrigt skall alla medborgare ha tillgång till ett folkbibliotek. Folkbiblioteken skall verka för att databaserad information görs tillgänglig för alla medborgare. Varje kommun skall ha folkbibliotek.

3 § På folkbiblioteken skall allmänheten avgiftsfritt få låna litteratur för viss tid. Bestämmelsen hindrar inte att ersättning tas ut för kostnader för fotokopiering, porto och andra liknade tjänster. Inte heller hindrar den att en avgift tas ut i de fall låntagare inte inom avtalad tid lämnar tillbaka det som de har lånat.

4 § Ett länsbibliotek bör finnas i varje län. Länsbiblioteken skall bistå folkbiblioteken i länet med kompletterande medieförsörjning och andra regionala biblioteksuppgifter. För den kompletterande medieförsörjningen skall också finnas en eller flera lånecentraler.

5 § Inom grundskolan och gymnasieskolan skall det finnas lämpligt fördelade skolbibliotek för att stimulera skolelevernas intresse för läsning och litteratur samt för att tillgodose deras behov av material för utbildningen.

6 § Det skall finnas tillgång till högskolebibliotek vid alla högskolor. Dessa bibliotek skall inom de områden som anknyter till utbildning och forskning vid högskolan svara för biblioteksservice inom högskolan och i samverkan med landets biblioteksväsen i övrigt ge biblioteksservice.

7 § Kommunerna ansvarar för folk- och skolbiblioteksverksamheten. Landstingen ansvarar för länsbiblioteken och för biblioteken vid högskolor med landstingskommunalt huvudmannaskap. Staten ansvarar för övriga högskolebibliotek och för lånecentralerna samt för sådan biblioteksverksamhet som enligt särskilda bestämmelser tillkommer på staten.

7 a § Bibliotek och bibliotekshuvudmän inom det allmänna biblioteksväsendet skall samverka.

Kommuner och landsting skall anta planer för biblioteksverksamheterna. Lag (2004:1 261).

8 § Folk- och skolbiblioteken skall ägna särskild uppmärksamhet åt funktionshindrade samt invandrare och andra minoriteter bl.a. genom att erbjuda litteratur på andra språk än svenska och i former särskilt anpassade till dessa gruppers behov.

9 § Folk- och skolbiblioteken skall ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar genom att erbjuda böcker, informationsteknik och andra medier anpassade till deras behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning.

10 § Länsbibliotek, lånecentraler, högskolebibliotek, forskningsbibliotek och andra av staten finansierade bibliotek skall avgiftsfritt ställa litteratur ur de egna samlingarna till folkbibliotekens förfogande samt i övrigt samverka med folk- och skolbiblioteken och bistå dem i deras strävan att erbjuda låntagarna en god biblioteksservice.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1997. På regeringens vägnar
Göran Persson, Marita Ulvskog (Kulturdepartementet)
§ 7 ändrad i SFS 1998:1 249 ("svarar" har ändrats till "ansvarar").
§ 7 a tillagd i SFS 2004:1 261.

Bilaga 4. Biblioteksverksamhetens organisation

Biblioteksverksamheten som organisatorisk hör till kultur- och fritidsförvaltningen och följaktligen har kultur- och fritidsnämnden som huvudman bedrivs vid huvudbiblioteket beläget mitt i Boden i Folkets hus och i filialen i Harads skola samt med bokbuss. 3 filialbibliotek har lagts ner eller övergått i föreningsdrift de senaste 10 åren.

Öppethållande

Bokbussen kör f.n. till 92 platser i kommunen som besöks en gång/månad, bl.a. ett trettiotal förskolor och fritidshem samt ett 10-tal skolor.

Huvudbiblioteket är öppet 47 timmar/vecka under vintertid och 39 timmar/vecka under sommartid.

Harads bibliotek hålls öppet 3 dagar i veckan med sammanlagt 14.5 timme under vintertid.

Personal

Inom biblioteksverksamheten arbetar 6 bibliotekarier och 7 övrig personal.

10 stycken finns på huvudbiblioteket, 2 på bokbussen och 1 på Haradsfilialen.

Antal årsverken är totalt 11,25.

Verksamhet

På huvudbiblioteket handhas inköp och registrering av alla medier till enheterna (inkl. det föreningsdrivna biblioteket i Svartbyn). Förutom utlån av böcker och andra media finns på huvudbiblioteket 5 stycken Internetdatorer som kan bokas 1 timme åt gången samt 4 datorer avsedda för informationssökning i ett antal databaser. Biblioteket tillhandahåller även en s.k. "10-minutersdator" för akuta ärenden. Utlåningsdisk och informationsdisk är alltid bemannad av en bibliotekarie och en biblioteksassistent under öppethållandet.

Möjligheterna till web-baserade bibliotekstjänster utökas och förbättras kontinuerligt. Reservationer, fjärrlåneansökningar och omsättningar har man sedan länge kunnat göra via Internet. Nu kan man även låna elektroniska media via bibliotekets hemsida och biblioteket i Boden deltar sedan 2007 i den nationella virtuella frågetjänsten FRÅGA BIBLIOTEKET där allmänheten kan få professionell hjälp med att få sina frågor besvarade.

Antalet besök på huvudbiblioteket har nästan fördubblats sedan början på 90-talet vilket tycks bekräfta att bibliotekets funktion som mötesplats fortfarande fyller ett stort behov samtidigt som kravet ökar på att biblioteket ska tillhandahålla virtuella tjänster i allt större omfattning.

Bilaga 5. Nyckeltal för biblioteksverksamheten

	1997	1998	1999	2000
Antal besök/ Huvudbibliotek	153028	148995	175364	182905
		1/		2/
Utlånade media/totalt	201600	192628	187198	179453
– Huvudbibliotek	126658	128106	124740	124827
– Bokbuss	37364	37143	37672	20258
– Haradsfilialen	7928	6815	6195	4064
Inköpta media	3964	3198	4248	3198
Utrangeringar	15802	11433	9363	6056
Mediabestånd	152153	140689	142839	134245
Antal lån/inv.	6,9	6,6	6,5	6,4
Mediaanslag/inv.	29,21	23,62	32,41	33,19
Mediabestånd/inv.	5,17	4,85	4,95	4,65
Årsarbetare	14,84	14,10	13,10	12,50
	2001	2002	2003	2004
Antal besök/ Huvudbibliotek	199667	185848	189690	202132
Utlånade media/totalt	182454	180101	176161	180802
– Huvudbibliotek	119768	120357	117649	120768
– Bokbuss	33252	32418	32477	30596
– Haradsfilialen	5271	5950	5623	6272

Inköpta media	4238	6015	5802	5537
Utrangeringar	6352	12828	26181	14432
Mediabestånd	140472	137839	122425	118808
3/ Utnyttjandegrad	----	----	1,8	1,9
Antal lån/inv.	6,4	6,4	6,2	6,4
Mediaanslag/inv.	34,87	36,06	41,49	38,58
Mediabestånd/inv.	4,90	4,87	4,38	4,19
Årsarbetare	13,00	13,00	13,00	13,00

	2005	2006	2007
Antal besök/ Huvudbibliotek	183266	194896	195793
4/ Utlånade media/totalt	184101	177610	182019
– Huvudbibliotek	126791	128246	140140
– bokbuss	36367	35572	33340
– Haradsfilialen	7541	7577	8539
Inköpta media	5279	6972	6552
Utrangeringar	21296	8075	9507
Mediabestånd	94955	96377	94939
Utnyttjandegrad	2,3	2,4	2,4
Antal lån/inv.	6,5	6,3	6,5
Mediaanslag/inv.	37,92	46,80	47,96
Mediabestånd/inv.	3,36	3,42	3,39
Årsarbetare	12,00	11,25	12,45

- 1/ Filialen i Gunnarsbyn stängs
- 2/ Nytt utlåningssystem orsakar driftsproblem främst på bokbussen
- 3/ Förhållandet mellan antalet lån och bokbeståndets storlek på öppen hylla
- 4/ Biblioteket i Sävast stängs och Svartbyns bibliotek övergår i föreningsdrift

Bilaga 6. Referensgrupper

Barn- och ungdomsförvaltningen: Thomas Öhrn (rektor musikskolan), Britt-Marie Johansson (Kulturansvarig, Prästhalmsskolan), Elisabet Laestadius (Mårängsskolan).

Socialförvaltningen: Maria Dådring (biståndshandläggare), Gunlög Pettersson (LSS-handläggare), Monica Holmström (enhetschef omsorgen).

Näringslivsförvaltningen: Birgitta Nilsson (rektor vuxenutbildningen).